

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de las Tres-Creus, n.º 9
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell ... 2 rals al mes.
Fora ... 8 » trimestre.
Un número sol. ... 1 »
Anuncis á preus convencionals.

POESÍAS D' ANGEL GUIMERÁ

II Y ÚLTIM

En *Indibil* y *Mandoni*, una de las mellors poesías de Guimerá que 'l Consistori dels Jochs Florals de 1875, ab tot l' entusiasme de que fou capás distingí ab un *accéssit*, cada vers es un quadro d' época y una descripció justíssima. Sa frasse final, una poesia.

Superior en mérit á aquesta es *L' any mil*, esglayadora y profunda en mitx de sa tranquilitat y senzillesa. Al llegirla se sent á voluntat del poeta l' horror que corprengué á las gents del segle x al creures que s' acabava 'l mon darrera d' ells. Y ja sense profundisar mes los judicis aniré citant las que en mon concepte son las mellors del tomo.

Recorts, es una poesia que 'l primer cop que vaig sentir llegir fa molts anys, en un dinar d' amichs me produhí tan fonda impressió que no s' ha esborrat may mes del meu seny. Dins d' una forma la mes senzilla s' hi conté un sentiment tendríssim y profundament trist, desenrotllat en una brillant serie d' imatges poéticas per demás. Es lo mateix sentiment que palpita en altres de las sevas poesías *Nit de Nadal*, *Transit*, y en sas incomparables *Tristas*. Es lo sentiment de la anyoransa de la llar payral y dels sers volguts.

Altre poesia, guanyadora de una viola d' or en los mateixos Jochs Florals en que *L' any mil* y *Lo darrer plant d' en Claris* s' endugueren

la Flor y la Englantina respectivament, es son cant religiós *Romiatge*. Aquell any fou proclamat Mestre en Guimerá.

Un romanset tendríssim *Francisca* es una gran poesia. No ho se del cert pero me sembla qu' es la preferida de son antor entre totas las del volum. Lo llenguatge, l' assumpto mateix y los versos escayents, bosquetans, son de primera. La naturalesa está inimitablement sentida. Es una poesia que fa olor d' herbetas silvestres. Prou ne citariám de versos d' ella si l' article ho permetés. Me sembla que l' Avia me l' havia cantada. ¡Popular y molt literaria.

Al ferse nit, es superior. Un cant del crepuscol, intim, realista y (ja no cal dirho) molt poétich. La metrificació hi acompanya: es d' un compás monótono com las tintas de l' hora baixa, d' entrada de fosch; com lo traqueteix dels carros que pausadament tornan de la feyna y entran á la vila. No 's pot sentir mellor la naturalesa. ¡Quanta veritat y que ben dita.

Poblet que ja havia citat es esgarrifosa. La descripció es á lo Remblant. L' incendi de Poblet en l' any 35 está divinament sentit y expresat. La profanació de las reals osseras per la xurma arrenca al poeta cants d' execració terribles y sublims. Aquella momia del rey don Jaume fa errissar los cabells. Aquesta poesia, aparegué un día copiada en *La Revista Popular* y aixó que no crech que hi hagués sigut trasmesa.

Altras dos poesías bíblicas totas duas son excelents. *María de Magdala* y *David*. A la correcció del vers s' hi uneix lo llenguatge bíblich com las poesías. Lo rey poeta parla en la poesia com degué parlar en vida. L' Amor de Magdalena á Jesús está magistral y estranyament descrit. Tot es passió en aquella dona abans de penedirse y després ja perdonada.

L' aplech de *Tristas* que hi ha en lo volum es una corona de pensaments y semprevivas que Guimerá ha anat guarnint pera la seva mare en las llargas nits de desvetllament quan l' anyorament mes fort l' ha corprés. En aquelles poesietas hi ha veritables poemas. Es grandiosa la següent quarteta que un altre potser hauria anomenat *Madrigal*.

*Diu qae 'l temps es un cavall
que corra de nit y dia*

*¡Per mí anés timbas avall
qu' encar l' esperonaria!*

Totas las poesías qu' he citat no son las exclusivament bonas. Bonas ho son totas. Las consignadas son las de cap d' ala. Las demás sense tenir la importancia de las abans ditas son grans poesías, las pot firmar cualsevulga poeta de fama. Perque Guimerá te tant instint poétich que de cualsevol assumpto ne trau una poesía; en tots los pensaments que se li acuden hi trôva sempre una part amagada de contrast que 's presta fâcilmènt á conmourè al lector y á posarhi en mitx dels versos qu' ell construèix inimitablement una mica, una flamarada de sarcasme, per suposat, sarcasme inofensiu, atenuat. Al costat de las grandesas presenta sovint la mesquinesa d' esperit. *La emperatriu de totas las Russias, Judith de Welp, La dida del infant, La Mort de la monja, La Mort del Joglar, La Mort del soldat, Reu de mort y L' honor real* son prova de lo que acaba de dir. En aquesta darrera se hi revela ben clar l' excepcional instint tràgich del autor.

Aixís com fa poesías com *Vora 'l bressol*, filigrana de dicció, pinta ab colors terribles y verdaders *En lo desert, Captant, Confessió, Los camps cataláunichs, Cant del diable, Lo cap d' en Joseph Moragas, Mort de en Jaume d' Urgell, Sagunt, Lo garde del fossar y Lo compte de Gers* quadros enérgichs d' horrors y mals, y ventadas d' amarch cinisme en las que fa parlar al diable ó al desesperat que mort injustament.

La Enamorada, D' ultra tomba, La última carta, Del meu album, Nebulosa y Tres cartas son amatorias. La primera se separa del carácter de las demás que son cants d' amor contrariat.

En *Nebulosa* lo dubte de l' autor arrenca censuras dels crítichs severs.

Aixeridas, frescas y de la terra son la *Francisca* citada ja, com també *Al ferse nit y Als cinch anys* entramaliada y plena d' intenció.

La escala de la Pomera, Per lo Setembre y La trepitjadora en la que se sent la frescal y sonora rialla d' aquellas pagesetas, nías de brassos y altas, morenas com nostre *Verge de Montserrat*.

Passan d' una cinquantena las poesías del volum d' en Guimerá. He citat las que m' han semblat escullidas y no m' he entretingut en apurar la materia parlant de totas perque no puch fer article llarch y

perque havent fet notar lo mérit positiu del total, podrá clasificarlas y triarlas á son gust lo qui las adquireixi ab lo qual passarà ratos deliciosos y trovará curt lo grandíós volum. Ab un que se 'n publiqués cada any ja estarían de festa las lletras catalanas.

BONAVENTURA BASSEGODA.

La mort del eminent actor Rafel Calvo, tant per lo inesperada com per lo desert que deixa bona part de la escena espanyola, ha sigut notificada y vista ab verdadera tristesa per tots aquells que estiman en lo que val lo talent artístich y no menos pels que saben apreciar un carácter en lo que val. La prensa li ha dedicat los comentaris que á sa vida artística calian y los que son tracte particular s' havia captat, pero sens dupte no hi ha hagut cap revister que al consignar lo dol que ha sentit tothom ab tal desgraciada mort, ho hagi fet ab tó mes viu y ab paralelo mes acertat, que 'l Sr. Ortega Munilla de *El Imparcial*. Després de comparar los temps d' avuy ab los d' ahir en que 'ls actors eran mirats ab menys preu per tota la societat, exclama ab la mes acertada convicció:

«En Espanya mateix ahont la rutina es lley poch menos que eterna, han anat cayent las antiguas preocupacions y logra mes estima un actor de talent que un personatge polítich.

»Vegis sinó, si per tot arreu hauría produhit mes pena la mort de qualsevol *jefe* de partit que la del eminent actor Rafel Calvo.

»Mentres aquestos personatjes polítichs van fent la desgracia del pahís, l' ilustre actor honrava nostra rassa y li donava timbres de gloria. Mentres aquestos personatjes no representan ni la aspiració del últim de sos electors, Calvo representava admirablement las mes altas creacions del esperit humá.»

Aixó que no es mes que la veritat pura, realment es la manifestació necessaria de las evolucions que 'n nostre pays fan totas las esferas socials y aixís si avuy un Scarrón volgués treurer un bon cuadro de la vida alegre escriuria un *Roman politique* y no una *Novela cómica*, aixís com l' autor del *Gil Blas* treuria pera sa novela de costums mes bon partit dels corredors del Congrés y salas del Ministeri que no dels bastidors de teatro y dels quartos de vestir de las damas joves.

Lo *ahir* y *avuy* en lo teatral y en lo polítich, no son mes que dos

termes oposats en situació d' una permutació circular de membres semblants sinó iguals; los actors d' ahir teníen la reputació en la barba postissa que usaban en las taulas y 'ls polítichs feyan de sostenirla ab la máscara d' honradés ab que 's presentavan devant lo poble; aquells fora 'l teatro alternavan ab la gent del *calo* y la *manzanilla*, mentres que aquestos procuravan viurer entre las intrigas á porta tancada de palaus y embaixadas. Los actors d' avuy per la mencionada evolució han vingut á ocupar (en graus de cultura) lo lloch dels polítichs d' ahir y aquestos bonament y descaradament s' han posat en lo lloch d' aquells. Vegi sinó á Madrid qui alterna ab tota la *chulería* y 'l *flamenguisme*, qui aplaudeix á la artista del café cantant, qui conceptua com las mes efícas la recomanació d' un torero, sinó 'ls mateixos que mantenen los llochs que ocupan gracias á la hipócrita careta ab que cubreixan sa cara quan desde aquets llochs s' atreveixan á parlar del interés de la pàtria ab lo mateix convenciment ab que un *cómico de la legua* devia en aquell temps parlar del *alto tribunal de la Inquisición*.

En cambi, lo públich que no ha cambiat, lo verdader públich que coneix lo que tracta ha seguit sens darsen compte á tot aquest moviment y per aixó es que aquell que aplaudía ab gust al malograt actor avuy realment plora la seva mort com per lo crit general de tristesa d' aquestos días pot jutjar-se, mentres que procura apartarse mirantse ab indiferencia al polítich com clarament ho demostra 'l fet de que haventhi en las últimas eleccions verificadas á Madrid setse mil electors en lo cens provincial, sols han prés part en las mateixas, QUATRE MIL.

L' interés de la patria, reclama encara mes apatía.

SECCIÓ POLÍTICA

Segons l' escrutini oficial de las eleccions de Diputats provincials verificadas en aquesta ciutat, sortiren de las urnas **16027** vots.

Y aixó que 'l sufragi es *restringit*.

Pera quan tinguem lo sufragi *universal* ó la *universalisació del sufragi* (que diu en Moret), ja 's poden preparar las impremtas dels diaris á comprar números pera apuntar los vots que sortiran de las urnas.

Perque de cada població que tingui 30.000 habitants ne sortiran quantitats fabulosas de fusionistas, conservadors, castelaristas, federals, etc., etc.

Prevenintha ja, podriam estudiar algun remey pera no fer en tal cas com los portuguesos que sempre contan per millions.

Per exemple: de cada *cent* vots ferne *un* al publicar los escrutinis.

Y d' aquesta manera, aixís com se sab já que una pesseta representa 100 cèntims, un vot també 'n representaria cent.

Aixó per altra part tindria una incomparable ventatja. Y es la de que voldria dir també que de cada *cent* vots aparents no mes se 'n hauria de contar *un* de real: suposició encara molt optimista.

Perque si avuy devegadas hi ha diputats que 'n son per mils de vots sense que 'ls hagi votat ningú, allavors en justa proporció no sabem ja que podrà arribar á sucsehir.

¶
Pero en fi, no 'ns cuydem mes d' aquest assumpto que prou hi haurá qui 's trenqui 'l cap en resoldre problemas pera 'l dia de demá. Los que á despit de trampas y tot, encara han hagut de quedarse sense 'ls hàbits.

Nosaltres per nostra part anirém cridant al pays pera que 's desperti del enso-piment que 'ls ambiciosos aprofitan en benefici propi.

Y si 'l pays no 's vol aixeribir, pitjor pera ell.

¶
Mentrestant se quedi sense camisa, sempre podrà tenir un consol.

Y es lo de que, á jutjar per los votants de cada elecció sucesiva, 'l número de habitants creix vertiginosament.

Y aquesta es la *única causa* de la gran miseria que s' experimenta.

Per fi la ciutat de Cádiz ha deixat de amenassar ab un conflicte respecte á la qüestió dels creuhers.

Lo govern, partidari per sas propias conveniencias del tira y aflixa en tots los assumptos un xich dificultosos, ha enllepolit als gaditans, prometentlos hi la construcció en son arsenal de algun barco de relativa importancia.

Y 'ls gaditans, conseqüents en sa manera de pensar contra 'l govern durant los últims dias transcorreguts, posan als nuvols als ministres per sa patriótica (?) gestió.

Es á dir, que l' exclusivisme tan criticat en nosaltres ab tot y no patrocinarlo may en la vida, ha sortit imperant en lo de Cádiz, ciutat eminentment lliure cam-bista quant se tracta de perjudicar á Catalunya.

¡Viva la hidalguía castellana!

¶
Per cert que aquest assumpto proba una vegada mes la fermesa de caracter de aquella població, *donde no entraron los franceses*.

Los mateixos que dias avans deyan de 'n Moret lo que ab tot y ser vritat ningú se atrevia á dir, are tot son vivas y sols pensan en posar lo seu nom en lo principal carrer de Cádiz.

*Cosas veredas del Cid
que farán hablar las piedras.*

Nostre estimat colega REGIONALISTA la *Revista de Sabadell*, publicá fá pochs dias com á remittit, la excitació que 'l Comité POSSIBILISTA (?) d' aquesta ciutat dirigí á sos correligionaris recomanántlos hi pera las darreras eleccions la candidatura de don Eusebi Corominas.

Ja diu bé lo ditxo: *pagant, Sant Pere canta*.

Un dubte se 'ns ocorre.

Si 'ls simpàtich colega en lloch de ser *regionalista*, hagués sigut conservador, fusionista ó de altra partit qualsevol ¿hauria accedit á *propagar* la dita candidatura, insertantla en sas planas baix una ó altra forma?

A primera vista sembla que no.

Pero... ¡quí sab!

Per lo vist, sembla que la *Revista de Sabadell* deurá opinar que 's pot ser *regionalista* de dos maneres.

La una, combatent, sense tranzigirhi may, ab tots los partits madrilenyistas.

Y l'altra, ajudant á tots los que ho sollicitin en la *deguda forma*, fent constar, aixó si que 's veu á llarga distancia de tots ells.

No hi há cap dupte que aquest últim medi es lo mes *pràctich* y 'l mes *sensat*.

Rahó per la qual es preferit per l' apreciable diari sabadellench.

Tot ab tot, la conducta de la *Revista de Sabadell* presenta un aspecte interessant. En efecte.

Degué ferse 'l següent càrrech:

En primer lloch, la candidatura del senyor Corominas es per si sola tan extranya á Sabadell que per los *vots legals* son triomf es racionalment impossible; lo qual vol dir que tant haventse de guanyar (per virtut dels polvos de la mare Celestina), com haventse de perdre, 'l propagarla no recau en perjudici dels altres pretendents á la investidura de diputat.

Y en segon lloch, lo Comité *Possibilista* que recomana la dita candidatura viu tan retret que ni sisquera te Junta, á jutjar per lo desairat de firmas que aparegué son manifest á la llum pública: y per tal concepte al publicar una excitació autorisada per «El Comité» á secas mes que un acte polítich pot dirse que 's fa un acte filantròpich ó una gracia de caritat.

¡Tot sia pera major be!

¡Ah!

Abans de acabar, devem fer á saber que 'l candidat *possibilista*, senyor Corominas hi obtingué en aquesta població 1400 vots (!!!)

¿Quants d'aquets n'hi correspondrán al públich? Tants pochs com se 'n puguin concebir.

¿Y als manifesters de eleccions? No ho vullguém saber per no havernos d'horrorisar.

¿Y á la *Revista de Sabadell*? Vetaquí la incògnita.

Com si diguessim lo *pot de la confitura*.

UN PAS MES

III

Sapigut es que 'ls principals medis de que deu valerse tot Professor pera desenrotllar las facultats intellectuals dels noys son; la precepció exterior, atenció, memoria, imaginació, judici y 'l raciocini, quals medis, poderosos per cert, están per rahó natural intimament

enllassats l' un ab l' altre, de tal modo, que sense 'l compliment del primer ja no es possible fer ús dels demás ab verdader profit; y 's comprén molt bé, ja que la *precepció exterior* obra com á primer y principal móvil pera entrar per medi dels sentits en lo coneixement de las cosas. De la impressió que reb lo deixeble al usarse aquest medi naix indispensablement la *atenció*; quant mes sia aquesta voluntariamente lograda (no forsosament exigida, sinó motivada per lo desitj de saber y fins per curiositat molt sovint notada en los noys) se desenrotlla la *memoria* retenint totas las ideas exposadas, ab tal de que la claretat ó la exposició de las mateixas s' hagi fet ab lo degut ordre pera esser del tot compresas, tenint en compte que per aixó es necessari que la expressió ó bé 'l llenguatge que s' emplehi estiga al alcans dels deixebles; puig que subjectarlos á una parla nova y estranya es aufergar la activitat intelectual, arribant fins al extrém de que aborreixin l' estudi á causa de la aversió inspirada per un procediment que lluny de sérlosi agradables, es per ells de repugnancia tal, que tenen per verdader suplici las horas que deuenh concorrer á la escola. Y no se 'ns diga que aixó son raras ecepcions; es menester experimentar als noys pera que 's notin desseguida ja d' un modo ó d' un altre los efectes exposats en casi tots los noys, y dihéu casi, que podríam suprimir-lo, si no fos l' alt grau de docilitat que la naturalesa ha dotat en los pochs.

Demostat queda, donchs, com la *precepció exterior* es necessari que funcioni, per lo que respecta á la audició de las lliçons de viva veu que diariament ve obligat á donar lo Mestre, baix lo rahonament lógich que nosaltres defensém.

Ademés, salta á la vista del mes inepte en la materia, que essent lo fi que 's proposa 'l professor, al empendrer la ja de sí tan difícil tasca de la ensenyansa, l' inculcar als noys lo major número de coneixements importants ab l' objecte de que puguin aplicarlos en los diferents casos que poden presentarse durant la seva existencia y esser per lo tant útils á la familia y á la societat, no es possible, donchs, que guiantse l' encarregat de difundir la instrucció per lo método que reprobém ab totas nostras forsas, pugui lograr una verdadera y general atenció, la qual exigeix tants mes esforços quantas mes sian las dificultats que ofereixi l' estudi. Per aixó no es estrany lo veurer sortir de las escolas á molts noys que han *acabat sos estudis*, després d' anys y mes anys sense haver adquirit una instrucció del tot flaca. ¿Y com no esser aixís, si 's tanca per endevant (ab la *precepció exterior*) las portas á la atenció y per consegüent á la memoria? ¿Cóm es possible després fer treballar en la inteligencia del noy la imaginació, 'l judici y raciocini sense ocasionarli penosos esforços que conduheixen, com ja

hem manifestat, á la repulsió y al odi per alló que hauria d' esser considerat fins com un recreo?

Pas, donchs, á la instrucció; que s' obrin de bat á bat las portas que tancadas per una centralisació funestíssima, principalment baix aquest concepte, obstruïeixen per complert la marxa ordenada y progressiva del primer element de civilissació y cultura d' un país; fora destorbs y entrebanchs que servint pera encubrir avassalladoras miras, queda menys-preuhada la importancia que entranya en sí la educació en general que, com la Pedagogia, consisteix en disposar al home á fer bon ús dels dons que ha rebut del Creador, que son la llibertat y la rahó, bases en que 's funda la felicitat del individuo y de la societat.

Heus aquí com per lo sol motiu de veurer rebaixar la importancia de la educació, deuria 'l Professorat d' avuy endavant girar de tan escabrós camí, ja que está consensut que de seguirlo se li fa mes penós lo tránzit no arribant com desitjaría al terme de sa empresa: si ensopega y cau diferentas vegadas en lo transcurs de la vía fins ara marcada per una imposició absurda, ja sab lo remey: variar de direcció y empendrer lo camí ahont lo pas es mes expedit y 's pot sense dificultat avansar notablement pera 'l fi que 's proposá.

Y no hi hagi qui volguent fer gala de sos propis esforços ab lo método de ensenyansa castellana, ha lograt instruhir á molts de sos deixebles ab verdader profit, que son avuy reputats en la literatura y consumats en la ciencia. Aquestos son los pochs y encara porque en gran part han sigut protegits per la naturalesa, fentloshi mercé dels dons que 'ls han servit pera desenrotllar son privilegiat talent. Lo mérit real y positiu de la ensenyansa, consisteix en treurer profit lo Mestre, ja en poch ja en molt, de tots los alumnos que te baix son cuidado, que es com si diguessim correuhar las terras ermas pera que dongan tart ó d' hora 'ls fruyts que son de esperar; obtenir aquéstos de terras fértils no es gens estrany ni meritori: n' hi ha prou ab una bona direcció.

Per altra par, sería negar en absolut la veritat qui pretengués demostrar que 'ls noys catalans en las escuelas *castellanas* de Catalunya segueixen lo curs natural de la ensenyansa y que s' aprofitan de las lliçons que ja de viva veu ó per medi dels llibres se 'ls hi fa aprendre de memoria. Lo que si succeheix, en realitat, es que passen los anys mes preciosos de son estudi en un rutinari cotorreig sense poguer apreciar degudament ni donarse compte de la munió de paraulas estranyas á la llengua materna que recita diariament y que 's creu no tenen cap significat, ja porque 's deixa de explicarlos, lo que 's fa prou difícil, ó be porque es superior á son desenrotllo intelectual.

Y no obstant, al pensar que dona gust als pares sentir recitar als seus fills relacions mes ó menos llargas que 'ls hi val una habilitat que res te de extraordinari ni sorprenent pera 'l que coneix las lleys del enteniment humá. Es lo mateix que en los exámens públichs d' una escola en que 'l mestre ab poch treball consegueix dels deixebles un lluhiment del tot aparent y fictici, pero enlluernador, abusant de sa memoria, ja que 'ls obliga durant los días que s' anomenan de preparació á que aprenguin de correguda lliçons de historia, geografia, gramática, etc., ab gran perjudici dels mateixos noys (1).

S' ha de tenir en compte que quant mes se fa treballar aquesta memoria, mes inferior, pero molt mes, resulta esser l' exercici de las demás facultats que ja hem anomenat, fentse del tot impossible usar després de ellas tal com correspon.

Queda probat, donchs com aquest procedir, lluny de ser realment un avens com se suposa, es un marcat retrocés, es perdre 'l temps en va, es, en una paraula y no 'ns cansarém de repetirho, un verdader cotorreig. Y lo que es mes sensible, que aquestos noys (que no comprenen ni poden materialment comprendre 'l significat del sens fi de paraulas que ignocentment surten de sa boca) son calificats de *sabis*, y mes está en la convicció mal fundada de las débils mares que si sos fills no arriban á recitar algún tros en castellá, ja no tenen la *sabiduría* per ellas imaginada (2). En son mal forjat concepte, 's creuen que son ineducats y grossers si s' expressan justament en la mateixa llengua que 'ls hi comensá á ensenyar. Que pares castellans, á quals fills, á cópia de relacionarse ab noys catalans, han arribat á parlar bé nostra llengua, se 'ls prohibeixi com fan molts de *hablar en catalanote porque es feo*, se comprén fàcilment, puig que entran aixís al predomini de son caràcter impostor y per altra part be han de demostrar que son ells los verdaders separatistas, per mes que aparentment no sentan aquesta plassa.

Cal, en vist d' aixó, desvaneixer ab tot rigor aquestas miserables y mal entesas preocupacions d' alguns pares catalans per medi d' una decidida y constant campanya ja per part del professorat, ja per la premsa que apoya en un tot nostras ideas, y per aquella també que 's creu defensar tot lo just y rehonable pera 'l be comú de la regió en que 's troba.

Com argument de primera forsa en apoy de nostra téssis, debém

(1) No fem mes que presentar la opinió que sempre 'l particular ve consignada en lo notable Tractat de Pedagogia dels reputats pedagochs senyors Avendaño y Carderera en lo capítul corresponent á la memoria.

(2) A propòsit d' aixó, no podém menos que fer recomanable la lectura d' un article titulat *L' Inspector* que conté la importan novela *Faume*, que acaba de publicar don Joseph Pin y Soler.

reproduhir lo que sobre aquest mateix fi diu un célebre autor pedagògic Mr. De-Gerando, al objecte de que 'n prenguin patró las personas que acabém d' aludir: «Los consells propis pera formar lo judici, están compresos en aquesta regla: procurar que concebeixi clarament lo noy lo que ha de judicar.»

Y segueix dihent: «Deu cuidar-se, avans que tot, que 'l noy no emplehi las paraulas sino en son propi sentit. L' abus de las paraulas es lo major escull dels noys, y es mes fácil y necessari prevenirlo que reprimirlo. Lo verdader medi d' exitarho consisteix en cuydar que desde un principi no s' admetin ni emplehin las paraulas sino en una significació clara y exacta.

Aprenent mal nostra *llengua materna*, comensa á falsejar nostres judicis sens adonárnosen.

«Sembla que 'ls noys coneixen la llengua materna quan arriba á la escola, y no obstant l' han apresada com qui diu al etzar. S' han donat pressa á repetir paraulas que han sentit, y moltes no representan pera ells cap idea, y son molt pocas las que 'ls hi representan son valor verdader: de consegüent, es menester comensar de cap y de nou aquest aprenentatge de la llengua materna en las escolas.»

Segueix després en altrás importants consideracions que, no essent tan necessaries d' esmentar, las passarém per alt per no allargar massa 'l present article.

FRANCISCO FLOS Y CALCAT

(De *La Renaixensa*).

¿QUÉ US DIRÉ, MARETA MEVA?

En l' Album de la Verge de Montserrat

Sent nin me gronxavan ab dolsa tendresa
cantantme baladas voreta 'l bressol:
cansons m' adormían de goig y puresa
que en l' arpa arrancava, d' amor tota encesa,
l' angélich estol.

Un día, la lluna surtint purpurina
al ser de las boyras al dors emplomat,
sentí cansoneta mes tendre y divina:
“¿quí no deu aymarvos, hermosa Englantina
del bell Montserrart?,”

Montanya admirable! Montanya grandiosa!
al veurer dels cingles un freu y altre freu,
mos ulls s' humitejan, ma llengua gojosa
un himne diria á la Perla preciosa,
la Mare de Deu.

Vos sou la Senyora, Vos la Moreneta
que m' enamoràreu ja sent petitet;
la mar, la montanya, lo camp, la floreta,
de Vos me parlavan, divina Roseta
y 'l dols aucellet.

Quin goig ara sento! que gran alegría!
serafins del alba donaume l' amor,
donaume las flamas del astre del día
que vull estimarvos molt, molt, Mare mía,
y ab tot lo meu cor.

JOSEPH CALONGE, PBR. E.

Montserrat 6 d' Agost de 1885.

Adhessions al Missatge del Catalanisme á la Reyna Regent

Prat de Llobregat.—Los abaix firmats, vehins d' aquest poble, identificats en un tot ab las aspiracions de la "Lliga de Catalunya," contingudas en lo Missatge que ab la cooperació d' importants Associacions y particulars, ha dirigit aquella á S. M. la Reyna Regent d' Espanya, Comtesa de Barcelona, s' adhereixen á tant important document, fent sevas totas y cada una de las peticions que en lo mateix s' inclouhen, encaminadas á obtenir per Catalunya, la revindicació de sa perduda personalitat.

Pau Giralt, constructor de carros.—Joseph Forgas, pagés.—Francesch Sanfeliu, pagés.—Vicens Artigas, constructor d' eynas industrials.—Jaume Casugas, pagés.—Zenon Codina, mestre de casas.—Joseph Torres, mestre de casas.—Joseph Barnal, propietari.—Francesch Pibubés, pagés.—Joseph Ribas y Campreciós, pagés.—Domingo Puges, propietari.—Joan Parellada, propietari.—Joseph Ribas, sastre.—Joan Codina, pagés.—Joan Molas, pagés.—Just Farrés y Serra, pagés.—Joseph Pijoan Colominas, pagés.—Joseph Baudé, mestre de casas.—Joseph Colominas, propietari.—Pere Gimenez, cursant.—Jaume Mora, propietari.—Rafel Company, mestre de casas.—Agustí Burradellas, pagés.—Joan Utgés, mestre de casas.—Joseph Company Artigas, propietari.—Joseph Pagés, pagés.—Joseph Nadal, pagés.

Cánovas y Samalús.—Los abaix firmats s' adhereixen al contingut del Missatge dirigit á S. M. donya María Cristina de Habsburg-Lorena, Reyna regent d' Espanya, per la "Lliga de Catalunya," en Maig de 1888.

Baldiri Parera, hisendat.—Anton Crous, hisendat.—Andreu Gutinell, hisendat.—Pau March, hisendat.—Joseph Torras, hisendat.—Joseph Cuch, hisendat.—Francisco Calvó, hisendat.

Barcelona.—A. Ferrer Manyosa, enginyer.—Joaquim Ayné Rabell.—Joseph Folguera y Surroca.—Narcís Vilardell, comerciant.—Narcís Vilardell, fill.—Joseph Creus y Selva, dependent de comers.—Joseph Vintró y Mariné.—Daniel Aixersch y Salvadó, marmolista.—Jaume Gurt, artista.—Leandro Calvet, industrial.

NOVAS

Las elecciones pera diputats provincials, s' han verificado en aquesta ciutat ab lo major ordre, sense alteracions ni reclamacions de cap mena.

Ho celebrém.

Ab un plé complert tingué lloch lo passat dissapte en lo saló d' espectacles del Ateneo Sabadellés la funció anunciada.

Los joves aficionats com de costum se lluhiren en lo desempenyo de sas respectius pappers en las sarsuelas *Picio, Adan y C.^a*, *¡El premio gordo!* y *Petaca y Boquilla*.

Las deixebles de la escola de cant, cantaren ab ajustada entonació bon gust y colorido lo coro *¡Á ellas!* composició de son profesor y director lirich don Frederich Sendra, que fou extrepitosament aplaudit per lo numerós publich que omplenaba 'l saló.

Nostra mes coral enhorabona al Sr. Sendra y un aplauso á las deixebles que demostraren aprofitarse de las lliçons de tan il·lustrat mestre.

En 'l tren correu del passat dimars passá per aquesta ciutat en direcció á la vehina capital el Jefe del partit federal D. Francisco Pí y Margall.

Nostre digníssim alcalde D. Joan Casanovas Sallarés, se troba, per motius de salut en los camps de la Puda de Montserrat.

En sa ausencia queda encarregat del despaig de la Alcaldía 'l primer Tinent d' alcalde D. Pere Viloca y Comadrán.

La Junta d' Escutini General reunida en Manresa ha proclamat Diputats provincials per aquesta Circumscripció á los Srs. D. Joseph Griera y Dulcet, D. Joseph M.ª Fàbregas, D. Alfons Sala y D. Eussebi Corominas.

Copiém de *La Renaixensa*:

"S' ha publicat, elegantment imprés en castellá y francés, lo programa de las festas extraordinarias que, ab motiu de la Exposició Universal, se celebrarán en aquesta capital desde 'l día 24 del actual mes de Septiembre fins al 23 del vinent Octubre. Durant dit período, se celebrarán solemnes funcions religiosas. Además se verificarán una batalla de flors, concursos de orfeons y bandas militars, regatas internacionals en lo port, la colocació de retratos en la galería de catalans ilustres, carreras de cavalls y de velocípedos, diana per los alumnos de las escuelas municipals, corridas de toros, carreras de caminadors, partits de pilota y balls característichs de diferentes regions d' Espanya. També 's verificarán una gran cabalcada en honor de Colon, que representará las cinch parts del mon, un festival y altra cabalcada alegórica ab motiu de la inauguració del monument dedicat á la memoria del poeta-músich catalá D. Joseph Anselm Clavé, una festa marítima en lo port, concerts matutinals, repartiment de premis als alumnos de las escuelas municipals y festas escolars en las que hi pendrán part estudiants de tots los centres oficials d' ensenyansa d' Espanya. L' Ajuntament concedirá un premi al carrer y al establiment millor adornat é il·luminat durant las expressadas festas."

Lo *Diario de Cádiz*, corresponent al día 6 del actual, fá una ressenya extensa y detallada del últim tribut dedicat al malaguanyat actor, senyor Calvo.

Diu que 'l enterro fou solemne. Los carrers del tránzit se veyan plens de gent, que bé á las claras demostrava lo dolor que niuhava en son cor.

Lo féretre 's trobava materialment cubert de coronas, fullas de llorer, espigas d' or, cintas, pensaments, llasos, flors, violetas, etc.

En una delas coronas se llegia: "Al eminent actor Rafel Calvo. L' ajuntament de Cádiz. 4 de Setembre de 1888.,,

Lo cadávre del que fou orgull y gloria del art dramátich espanyol, quedá depositada en lo pati quint, fila sexta, número 62, línea del sur.

L' acte de donar sepultura al inanimat cós de don Rafel Calvo, fou imponent y conmovedor.

Després se celebrá en la capella del cementiri una missa resada en sufragi de l' ánima del finat.

En lo centre de la capella hi havia las coronas.

Assistiren al acte religiós los artistes y par del acompanyament, tenint necessitat de retirar-se moltas personas per lo reduhit del local.

La lápida mortuoria es de marbre negre y en ella está gravada y després daurada la següent inscripció: "Rafael Calvo. 4 de Septiembre de 1888.,,

Lo Govern de 'ls Estats-Units ha disposat que 'ls emigrans que ingressin en aquella República, sufreixin á la seva entrada un exámen de lleigir y escriurer, y 'ls que no 'n sápigam que sigan immediatament reembarcats pera son pays, puig no mereixen exercitar las libertats concedidas als ciutadans d' aquella nació.

Ab l' hermós títol de *Pa de casa* acaba de publicar nostre amic en Justí Fepratx ab lo pseudónim de Pau Farriol de Ceret, una bonica colecció de cuentos, faulas, rondallas y cansons. Aquest llibre sumament interessant per son contingut y per la manera galana ab que l' autor versifica 'ls assumptos se distingeix d' altres llibres perpinyanesos per la forma mes catalana, que per desgracia descuydan un bon xich altres escriptors del Roselló. La impressió de *Pa de casa* es feta en caràcters elzevirians en la impremta de Albert Juliá, de Perpinyá. Lo llibre conté 46 composicions.

La vetllada que 's celebrá á Cádiz la nit del día 7 en honor del infortunat actor Rafel Calvo, organísada per l' Ateneu, ab la cooperació de Anton Vico y la companyia dramática que aquest dirigeix, fou magnífica. Lo Teatro Principal estava completament ple, vestint de dol la majoria dels concurrents.

Se llegiren poesías de Cano, Echegaray y altres poetas, havent sigut estrepitosament aplaudidas las dels mencionats autors dramátichs.

La de Leopoldo Cano, que, en nom del Ateneu de Cádiz havia demanat lo senyor Vico á aquell distingit escriptor, va ser enviada per telégrafo.

Ab motiu d' estarse recaudant las contribucions territorial é industrial debém recordar la prescripció reglamentaria que obliga als contribuyents á donar part á la administració de contribucions de tot cambi de domicili, pera que 's consignen en los repartiments, matriculas y recibos.

Los recaudadors sols están obligats á anar una vegada al domicili que figuri en los recibos, y d' aquí la necessitat, pera evitar recárrechs, de que sia coneguda oficialment la variació de domicili del contribuyent ó son apoderat.

Segons veus la Secció Dramàtica del Ateneo Sabadellés tracta de celebrar una vetllada necrològica pera honrar la memoria del malaguanyat actor don Rafel Calvo.

Celebrariam que 's confirmés la noticia.

S' han publicat, en dos volums, tots los treballs premiats en los Jochs Florals d'enguany.

Las personas que desitjin adquirirlos podrán dirigirse á l' impremta d' aquest periódich.

ANUNCIS OFICIALS

REAL COL·LEGI DE LAS ESCOLAS PÍAS DE SABADELL

Secretaria de segona ensenyansa

Desde 'l día 10 al 26 del corrent, queda oberta en eix Col·legi la matrícula de 'l curs acadèmic de 1888-89. Los alumnos que tinguen 14 anys, deurán presentar la cédula personal; y los que 's matriculen per primera vegada, la partida de baptisme y sufrir l' examen d' ingrés.

Las escuelas de primera ensenyansa s' obren lo día 10; y las de la segona lo día 14 del corrent.

Sabadell 7 de Setembre de 1888.—*Lo Secretari*, JOSEPH CALONGE, Pbre.

CAIXA DE ESTALVIS DE SABADELL

Han ingressat fins aquesta fetxa 3,436 pessetas procedentas de 285 impositiões essent 8 lo número de nous imponents.

S' han tornat 5,401 pessetas 60 cèntims á demanda de 20 interessats.

Sabadell 9 de Setembre de 1888.—*Lo Director*: P. O., E. Verdiell.

SECCIÓ DE ANUNCIS

JOAN DAVIU (a) XIXINO

Especialistas éll y sa muller en operar, tallar y extraurer ULLS DE POLL y en la curació radical de UNYEROS, ha trasladat son domicili al carrer de Sant Domingo, n.º 8, al costat de la casa *Camila*.

ENCUADERNACIONES BARATÍSSIMAS

Se fan de totas classes y preus, Ilustracions y Obras de luxo, Novelas, etc., etc. Los llibres se entregan á las 48 horas de encarregats.

CAPMANY, 18.—SABADELL

FABRICA LA MES ANTIGA

DE

TOTA CLASE D' EYNAS DE TALL Y DE AGRICULTOR

Cuynas econòmicas de tots tamanys y sistemas, baterías de ferro estanyat y de porcelana, pessas de ferro, fogons de tots tamanys y de diferents classes, etc., etc.

També s' adoban cuynas vellas y demés accessoris.

GRAN DIPÓSIT DE CARBÓ DE S. JOAN Y DE COK

DE

GRAUPERA GERMANS

PEDREGAR, NÚMS. 15 Y 18.—SABADELL

ANTIGA CASA TARRAL-LA

APRENENT Se 'n necessita un que desitji sé caixista y estiga al corrent de Gramática y lectura.
Informarán en la impremta d' aqueix periódich.

OBRA NOVA

J Á U M E

NOVELA CATALANA

PER

JOSEPH PIN Y SOLER

Se ven á Barcelona en las librerías de Lopez, Verdaguer, Puig y Durán y Bori, Magatzém de paper de Joan Almirall, Primpcesa, 16, y en la Administració de *La Renaixensa*, Xuclá, 13, baixos.

En Sabadell pot demanarse en lo Taller de Imprempta y Encuadernacions de Joan Comas, Capmany, 18.

PREU: 4 PESSETAS

Imprempta y Encuadernacions de Joan Comas Faura, carrer de Capmany 18.—SABADELL